Vammaisfoorumi ry
Handikapp forum rf
Finnish disability forum

Lausunto

10.11.2021

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
stv@eduskunta.fi

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain 13 b §:n muuttamisesta HE 170/2021 vp

Viite: sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokous 12.11.2021 klo 9.00

Vammaisfoorumi ry kiittää eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuultavaksi ja jättää kirjallinen asiantuntijalausunto valiokunnan käsitellessä **lastensuojelulain 13 b §:n muuttamista koskevaa hallituksen esitystä.** Vammaisfoorumi on 28 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Lastensuojelun sosiaalityön henkilöstömitoitus

Esityksen mukaan lastensuojelulakia muutettaisiin siten, että laissa säädettäisiin lastensuojelun sosiaalityön henkilöstömitoituksesta. Esityksen mukaan yhdellä lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä saisi olla vastuullaan enintään 35 lasta vuosina 2022 ja 2023 ja enintään 30 lasta vuodesta 2024.

Vammaisfoorumi pitää kannatettavana, että sosiaalityöntekijäkohtaisesta asiakasmäärästä säädetään lailla. Henkilöstöresurssi ja osaava johtaminen ovat keskeisiä sosiaalityön laatuun ja asiakasturvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Esitettävän muutoksen myötä lastensuojelun sosiaalityöntekijöille jäisi enemmän aikaa keskittyä lapsen yksilöllisiin tarpeisiin ja perheen tilanteeseen palveluprosessin eri vaiheissa.

Esitetty muutos voi vaikuttaa myönteisesti lastensuojelun asiakkaina olevien lasten ja heidän perheidensä oikeuksien toteutumiseen, vaikkei sitä takaakaan. Asiakasmitoituksen toteutumista on tärkeää seurata käytännössä, arvioida sen toimivuutta ja riittävyyttä sekä ryhtyä tarvittaessa toimiin, jos mitoitussäännöksellä ei saavuteta tavoiteltuja vaikutuksia. Olennaista on muun muassa varmistaa, ettei mitoitus käytännössä nosta lastensuojelun palveluiden piiriin pääsyn kynnystä siten, että esimerkiksi vammaispalveluiden piirissä olevia lapsia jäisi ilman lastensuojelun palveluita, vaikka heillä tosiasiassa olisi lastensuojelulain mukainen tarve niille.

Esityksessä ehdotettua 30 lasta sosiaalityöntekijää kohden on pidetty liian korkeana. Myös Vammaisfoorumi pitää sitä korkeana. On huomattava, että sosiaali- ja terveysministeriön ja Kuntaliiton lastensuojelun laatusuositus suosittelee enintään 25 lasta sosiaalityöntekijää kohden. Lastensuojelun sosiaalityö on vaativaa erityistason asiantuntijatyötä ja edellyttää monialaista osaamista. Asiakastyön mitoituksella tulee taata, että sosiaalityöntekijällä on tosiasiassa aikaa paneutua vastuullaan olevien lasten yksilöllisiin tuen tarpeisiin, niiden tunnistamiseen nykyistä aiemmin sekä tuen tarpeisiin parhaiten vastaavien tuen ja palvelujen järjestämiseen. Mitoituksella voidaan varmistaa, että myös vanhempien ja koko perheen huomioimiseen jää aikaa. Lisäksi sosiaalityöntekijälle tulee jäädä riittävästi aikaa sijaishuollon tosiasiallisen järjestämisen ja laadun, esimerkiksi sijaishuoltopaikan käytäntöjen ja rajoitustoimenpiteiden, valvontaan. Kun henkilöstömitoitus on riittävä, sosiaalityöntekijöille jää aikaa myös työssä tarvittavan osaamisen kehittämiseen.

Siirtymäaika

Esityksen mukaan 30 lasta sosiaalityöntekijää kohden tulee voimaan vuoden 2024 alussa. Vammaisfoorumi pitää siirtymäaikaa varsin pitkänä. Toisaalta siirtymäajan pituus on ymmärrettävä mahdollisten koulutustarpeiden ja rekrytointiin liittyvien seikkojen vuoksi. Koska sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus ja sen myötä hyvinvointialueet aloittavat toimintansa vuoden 2023 alussa, olisi perusteltua, että myös tämä 30 lasta sosiaalityöntekijää kohden tulisi voimaan samanaikaisesti eli vuoden 2023 alusta.

Sosiaalityöntekijöiden saatavuus

Vammaisfoorumi on huolissaan lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden riittävyydestä ja saatavuudesta. On perusteltua miettiä ja ottaa käyttöön ratkaisuja, jotka tukevat lastensuojelun sosiaalityön henkilöstön riittävyyttä ja henkilöstön työssäjaksamista ja työssä pysymistä.

Samoja ongelmia kuin lastensuojelussa on havaittavissa myös perhetyössä ja vammaissosiaalityössä. Myös näillä sektoreilla yhdellä sosiaalityöntekijällä olevat asiakasmäärät ovat monesti suuria ja työntekijöistä on pulaa.

Vammaiset lapset ja yhteistyö eri sosiaalityön sektoreiden kesken

Vammaisfoorumi huomauttaa, että vammaisten lasten ja heidän perheidensä kohdalla on oleellisen tärkeää eri sosiaalityön sektoreiden yhteistyö. Tällä hetkellä lastensuojelu ja vammaissosiaalityö siirtävät vammaista lasta aivan liian usein ja helposti sektorilta toiselle, jolloin vammainen lapsi ja hänen perheensä eivät päädy minkään sosiaalityön sektorin pariin eivätkä saa tarvitsemaansa apua. Sosiaalityössä on nykyistä paremmin toteutettava kokonaisvaltaista työotetta vammaisten lasten perheiden hyväksi sekä ennaltaehkäisevästi että tilanteen mukaan.

Tosiasia on, että vammaisen lapsen mahdollisesti monipuolisten tarpeiden huomioon ottaminen ja yhteensovittaminen esimerkiksi vammaissosiaalityön kanssa saattaa viedä sosiaalityöntekijältä enemmän aikaa kuin vammattoman lapsen tilanteen käsittely. On välttämätöntä, että tämä otetaan huomioon henkilöstömitoituksessa. Vammaisfoorumi esittää, että sosiaali- ja terveysvaliokunta kirjaa mietintöönsä maininnan vammaisten lasten asemasta ja siitä, että vammaisen lapsen kanssa työskentely voi viedä kauemmin aikaa ja se on perusteltua ottaa huomioon sosiaalityöntekijällä olevien lasten lukumäärässä.

Lisätietoja

Vammaisfoorumin puheenjohtaja Näkövammaisten liiton järjestöjohtaja Sari Kokko, 050 401 5802, sari.kokko@nkl.fi

Vammaisfoorumi ry

Sari Kokko	Pirkko Mahlamäki
puheenjohtaja	pääsihteeri